

Nemzetközi Hungarológiai Központ
Budapest
1997

Jósznek
Bartóssal, a totállelt
nemzetben

London, 1998. szeptember 28.

HUNGAROLÓGIA

9

Tudományos, oktatásmódszertani és tájékoztató füzetek

Alkalmazott nyelvészet a tanulói szótár felépítésében (Igékötös igék a londoni magyar tanulói szótárban)

School of Slavonic and East European Studies (University of London)

Bevezetés

Váradi Tamás kollégámmal együtt már beszámoltunk a londoni magyar tanulói szótár tervezetéről (Id. Peter Sherwood és Váradi Tamás 'A londoni magyar tanulói szótárról' in: Hungarológia 4 (1993):101-113). Most a szócikkek egy részének belső felépítéséről szeretnék beszélni, abban a reményben, hogy mondanivalóm nemcsak magyar-angol viszonylatban, hanem minden magyar kiindulású tanulói szótárra érvényesnek bizonyul és eredményesen alkalmazható. A magyar nyelvtan és szókincs sajátos, a tanuló szükségleteihez alkalmazott átrendezéséről van szó, ezáltal az igékötös igéknek a nem-igékötös alap-igéjükkel való együttes (párhuzamos) közléséről. A példál vett AD ige esetében tehát, míg a hagyományos szótárban ennek igékötös változatai (átad, bead, kiad, felad, megad, visszaad, stb.) a megfelelő helyen, ábécé-sorrendben találhatók meg, addig a tanulói szótárban ezek mind az AD igénél szerepelnek. Előadásom éppen arról számol be, hogy hogyan.

A tanuló egyszerre, ill. párhuzamosan foglalkozik a nyelvtan és a szókincs elsajátításával. Ezért a tanulói szótárnak is tekintettel kell lennie a nyelvtankönyvre, ill. a tankönyv nyelvtannal foglalkozó részére. Elképzelésem szerint a pedagógiai nyelvtannak konvergálnia kell a pedagógiai lexikával: míg a nyelvtankönyv maximálisan figyelembe veszi a lexika sugallta egységeket, addig a lexika tára, a szótár, nem ábécésorrendben, hanem egy specifikus, nyelvtan sugallta sorrendben közli pl. az egyes igék jelentését. Mindez fokozottan fontos egy olyan nyelv tanulásánál, mint a nyelvtanában az indogermán nyelvekétől sok tekintetben eltérő, az átlagtanuló számára különös szerkezetű magyar. Noha egy teljességre törekvő pedagógiai magyar nyelvtan még várat magára, ebből egy részletet -- éppen az AD ige nyelvtanát -- bemutatok a szótár szócikkeinek megvilágítása érdekében. Ki kell emelni, hogy elképzelésünkben egy felismerést-értelmezést célzó, analitikus pedagógiai nyelvtan szerepel, amelynek elsődleges célja a magyar szöveg megértése, szótár segítségével. Ugyanakkor bízunk benne, hogy a megközelítés a tanulás egyéb területein is gyümölcsöző lehet, továbbá abban is, hogy pedagógiai nyelvtanunk nem igénytelenebb más, tankönyvre jellemző nyelvtannál.